

KRETA (26) *sb f*

kreta (25), **kreda** (1) *Strum.*

-e- (8), -é- (1); -e- *Strum*; -e- : -é- *Mącz* (7:1) (*Cn e pochylone*). ◊ a *jasne*.

sg *N* kreta (7). ◊ *G* krety (6). ◊ *A* kretę (3). ◊ *I* kretą (10).

Sł stp: *krejda*, *Cn notuje*, *Linde XVII – XIX w.*

1. *Białe, łatwo ścierający się wapień używany do pisania, bielenia itp.*; *creta Murm, Mymer¹, Mącz, Calep, Cn; cretula Cn (21) : Mymer¹ 5v, 10; Creta est genus albae terrae, Kreyd Kretá Murm 21; Wezmi żywicze łofnowey funt/ wołku czwierć/ gumi łot, łoiu ielenie⁹⁰ łot, [...] krety na proch łtartej 1. łot [...] To b[ę]dzie małć. FalZioł V 112, V 112v; GliczKsiąż B4v; Anglią pierwey zwano Albion álbo Albia/ od białych łkał ktorych tám dołyc/ y kretę ku piłaniu łnich biorą. BielKron 277, 430; Mącz 68c [2 r.], d; GórnDworz li5v; BielSat C2; náłzmárować łznurek Kredą álbo Lubryką *Strum* B3; BielRozm 17, 18; Calep 269b [4 r.].*

Zwrot: *peryfr.* »kretę psuć« = *zapisywać na próżno (1)*: przegrawłszy, przepiwlłszy; Dopiro chce bydź rządny: dopiro ráchuie, Dopiro kretę plłuie; po obiedzie łyłzka. *CiekPotr* 34.

2. *Glinka o różnym zabarwieniu i różnym zastosowaniu (5)* : *Chalcidica, Nieyáka kretá Mącz* 50d; *Gypsum, Kretá* którą tynkuyą łciány. *Mącz* 150d; *Purpurissum, Nieyáki* rodzaj kréty purpurą wfárbowána [!] którey málárze do málowania vziwáyą *Mącz* 332c, 25c, 442b.

[*Zestawienie*: »świętego Pawła kreta«: thedy ná nim [na papierze] przylnáwłszy obrazek z formy wynidzie. A ielłiby niechciał miey s. Páwła kretę od tego ná teyci przylnáć/ y z formiczki wyniść mułi *SienHerb* 597b; S. Páwła Kreda/ S. Pauli petra fiue lapis. wełfche Kreyden/ Iełt to glinká bieluchna iáko miękkí kámyk/ Ięzyká łie tak wymuie/ iáko námárzłe zelazo. *SienHerb* L#.]